

Titania – hva nå?

Gruveseminar: Mineralar, historie og hav

Naturvernforbundet, 28.september 2017

v/Maren Esmark, generalsekretær

<https://youtu.be/sDQCDYDYU40>

Titania A/S er et bergverk som vesentlig er basert på et dagbrudd på Tellnes i Sokndal ved Jøssingfjord i Rogaland. Dette er verdens største ilmenittforekomst med reserver på 400 millioner tonn. Titania står for ti prosent av verdens ilmenittproduksjon.

Kampen om avfallet fra Titania er en av Norgeshistoriens mest omtalte miljøraker.

Aksjoner mot Titania og sjødeponi

Jøssingfjorden var ein gong ein god fiskefjord. Frå starten i 1960 fram til 1984 blei ca. 2,5 mill tonn avgang pr. år dumpa i denne fjorden.

Da var fjorden fylt opp frå opphavlig djup på 70 m til 20 m.

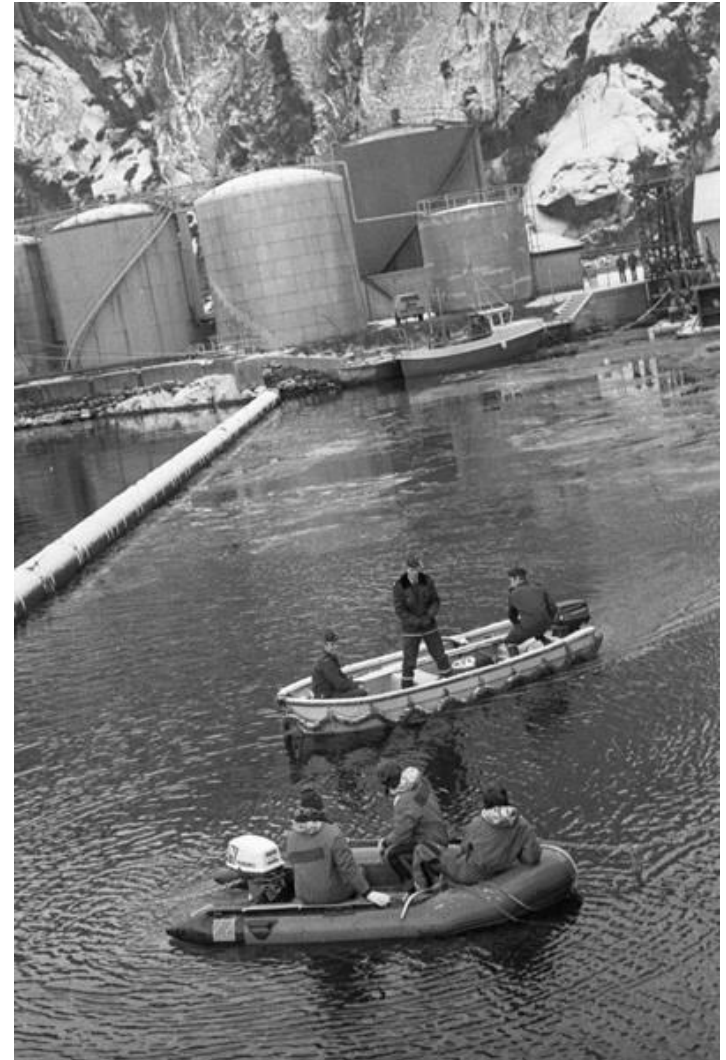
I 1980 søkte Titania om å få forlenge utsleppsørret og deponere på Dyngadjupet utafor utløpet av Jøssingfjorden. Statens Forurensningstilsyn (SFT) ga løyve, men Norges Fiskarlag, Natur og Ungdom (NU) og fleire andre organisasjonar klaga. Likevel ga Miljøverndepartementet i 1982 bedrifta lov til å dumpe inntil 2,2 mill. tonn kjemikalieblanda avgang årlig.

I februar 1983 hadde Jæren Natur og Ungdom (NU) i lag med Greenpeace markering mot utsleppsløvet til Titania.

I august 1983 okkuperte aksjonistar rørleidningsdelane som lå bunta saman inne i fjorden. Natur og Ungdom blei meldt for å ha stansa arbeidet ulovlig, samtidig som NU meldte Titania A/S for å ha lagt ut rørleidninga utan løyve

Sommaren 1984 samla miljøvernarar seg igjen ved Jøssingfjorden. Aktivistar frå Greenpeace og Natur og Ungdom lenka seg fast i lasteanlegget til Titania for å stanse utskipinga av malm.

Aktivistane blei arresterte og bøtelagde. Da SFT blei konfrontert med at utslippet spreidde seg ut over det tillate området, nekta dei å tru på dette og viste til at Miljøplan ikkje hadde funne bevis på at gruveslammet spreidde seg. Havforskningsinstituttet gjorde ei undersøking som slo fast: «Et halvt år etter at det nye utslippet til Dyngadjupet startet er det registrert økte konsentrasjoner av gruveavfall i randområdene omkring deponiet.» Kontrasten til rapportane frå Miljøplan var stor.

Aktivister frå Natur og Ungdom hang et banner på Miljøverndepartementet med «Stopp Titania-utslippet».

I 1987 okkuperte aksjonister fra Bellona og Natur og Ungdom kontoret til miljøvernminister Sissel Rønbeck.

«Embetsmannsgruppen som har vurdert utslippene fra A/S Titania konkluderer med at gruveslam fra utslippet i Dyngadjupet utenfor Jøssingfjord sprer seg raskere og i større omfang enn forutsatt da tillatelsen til sjøutslipp ble gitt. (...) På dette grunnlag mener gruppen at sjøområdene utenfor Jøssingfjord ikke er egnet som deponeringsplass, og at utslippene bør opphøre så snart som mulig.»

Miljøvernministeren la i 1988 fram forslag om landdeponi og det ble vedtatt i statsråd 09.02.1990. Det tok fire år før landdeponiet sto ferdig og sjødeponeringen tok slutt i 1994.

I perioden 1984–94 blei det dumpa på Dyngadjupet. Her var bassengdjupet 170 m og utsleppsdjupet 113 m. I løpet av ti år med deponering blei bassengdjupet redusert til 140 m.

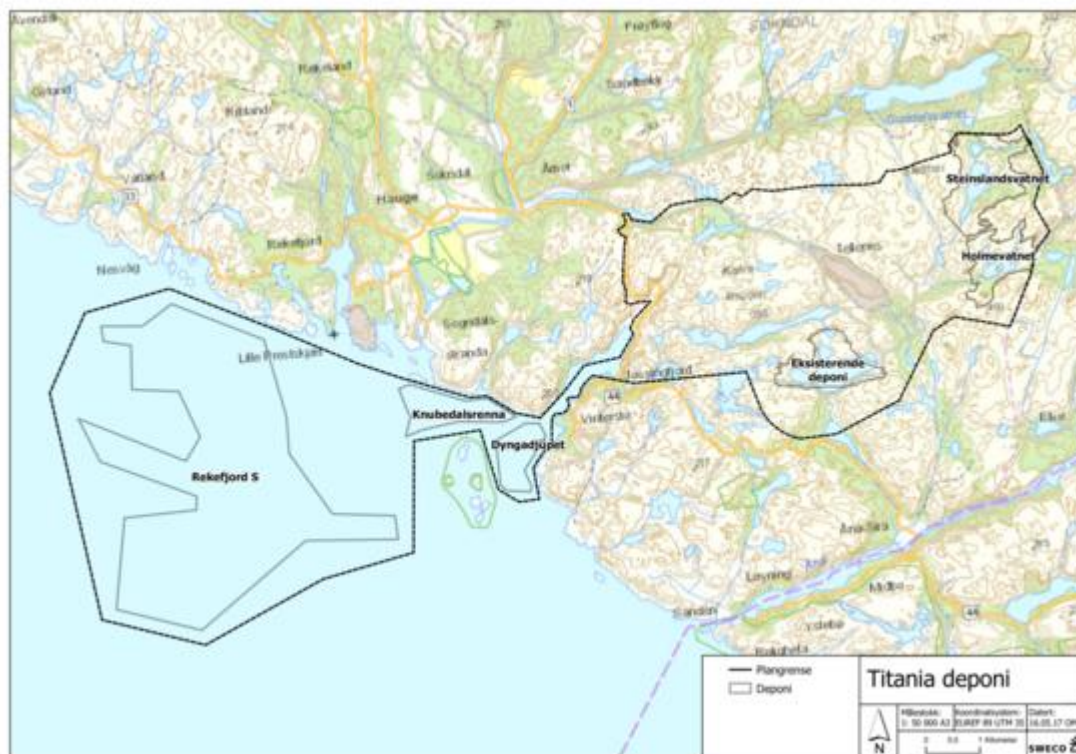

VARSLING AV PLANOPPSTART OG PLANPROGRAM - NYTT DEPONI FOR TITANIAS AVGANGSMASSER

Titania AS skal utrede nytt deponi for sine avgangsmasser fra anlegget på Tellenes. På vegne av Titania AS varsles det med dette oppstart av planprosess for nytt deponi i samsvar med plan- og bygningsloven § 12-8. Samtidig legges forslag til planprogram ut på høring i samsvar med plan- og bygningsloven §§ 4-1 og 14-2. Varselet sendes ut til de som blir berørt av forslaget og andre høringsparter.

[https://www.sokndal.kommune.no/tjenestetilbud/teknikk-og-miljo/arealplaner/varsel-om-oppstart-\(reguleringsplaner\)/varsling-av-planoppstart-og-planprogram-nytt-deponi-for-titanias-avgangsmasser](https://www.sokndal.kommune.no/tjenestetilbud/teknikk-og-miljo/arealplaner/varsel-om-oppstart-(reguleringsplaner)/varsling-av-planoppstart-og-planprogram-nytt-deponi-for-titanias-avgangsmasser)

[https://www.sokndal.kommune.no/tjenestetilbud/teknikk-og-miljo/arealplaner/horinger-\(reguleringsplaner\)/readimage.aspx?pubid=5d3dda2b-c00a-4460-8977-b84018dab1cf](https://www.sokndal.kommune.no/tjenestetilbud/teknikk-og-miljo/arealplaner/horinger-(reguleringsplaner)/readimage.aspx?pubid=5d3dda2b-c00a-4460-8977-b84018dab1cf)

Fra Fiskarlagets høringsuttalelse:

Erfaringene fra tidligere utslipp av gruveavfall på Dyngadjupet viste at avfallsmassene spredte seg langt ut over det Titania og konsulentselskapet AS Miljøplan definerte som influensområde. Avfallsmassene spredte seg bl.a. ut forbi Siragrunnen, noe som er beskrevet i rapporter utarbeidet fra 1990 tallet og utover.

Andre erfaringer fra Sydvaranger Gruve AS har vist at avfallsmassene relativt kort tid etter at utslippene startet opp igjen i 2009 spredte seg 6-7 km ut f orden. Det skjedde til tross for at avfallsmassene her ble luftet, blandet med saltvann og tilsatt flokkuleringskjemikalier for raskere sedimentering.

De foreslåtte områdene for evt. sjødeponi ligger langs et av de mest strømutsatte stedene langs kysten av Sør-Norge. Det er derfor sannsynlig at gruveavfall her vil spre seg langt, kanskje helt til Eigerøy og Hidrasundet.

file:///C:/Users/rh01/Downloads/20170825_H%C3%B8ring_nytt_deponi_Titania.pdf

Fra Naturvernforbundets høringsuttalelse

Manglende alternativ om alternativ bruk av avgangsmassen

Mineraler er ikke-fornybare ressurser, og skal mineralutvinning ha en fremtid i Norge må den bygge på fornuftig ressursbruk, og ikke gå på bekostning av viktige naturverdier og bærekraftige næringer

Deponering av avgangsmasser fra gruvedrift vil for alle foreslåtte områder påvirke vannforekomstene i negativ retning, som med svært stor sansynlighet vil medføre dårlig eller svært dårlig miljøtilstand for de aktuelle vannforekomstene både i sjø og på land.

<https://naturvernforbundet.no/getfile.php/13126256/Bilder/Forurensing/Titania%20-%20ny%20deponil%C3%B8sning.pdf>

Vi må være forberedt

- Miljødirektoratet signaliserer allerede at de kommer til å anbefale sjødeponi
- Sterke lokale interesser ønsker ikke nytt landdeponi
- Titania har en inkluderende og omfattende konsultasjonsrunde
- Flere forskere har tatt til ordet for sjødeponi:

<http://forskning.no/naturvern-geofag-stub/2008/02/naturvernere-lager-naturkatastrofe>

Historien om Titania

<http://gruve.info/a4.htm>

Svein Lund, Gull, grums og gråstein 2

Naturvernforbundets høringsuttalelse

<https://naturvernforbundet.no/getfile.php/13126256/Bilder/Forurensing/Titania%20-%20ny%20deponil%C3%B8sning.pdf>